

6D010200 – «Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіш алу үшін ұсынылған Сартаева Назгуль Ташкенбаевнаның «Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

ПІКІР

1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі мен оның жалпы ғылыми және жалпы мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Бұгінгі таңда мектеп бәсекеге қабілетті, ұлттық мәдениетті, әртүрлі бағыттағы білімді менгеруғе дайын, ақпараттық кеңістікті икемді әрі тез қабылдайтын, жаңа ақпараттық технологияларды менгерген тұлғаны қалыптастыру мақсатын көздейді. Бастауыш оку үдерісінде ақпараттық технологияны қолдану оқушылардың ақпараттық өрісін кеңейтеді, оның нәтижесінде оқушылардың бастауыштағы барлық пәндер бойынша ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды тани білуіне зор мүмкіндік ашылады. Бастауыш сынып оқушыларының кабілеттері мен табиғи таланттын ашу, шығармашылыққа, белсенді оқу-танымдық іс-әрекетке ұмтылдыру үдерісінің жаңа технологиялар арқылы жоспарлы және жүйелі жүргізуі оқушыларды зерттеушілік іс-әрекетке жетелейді. Бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекеті – балалар үшін жаңа білім мен әрекет тәсілдерін ашуға бағытталған шығармашылық іс-әрекет. Ол баланың зияткерлік, шығармашылық әлеуетін дамытуға жағдай жасайды, олардың белсенділігін арттырудың зерттелетін оқу-танымдық материалға қызығушылығын қалыптастырудың күралы болып табылады, пәндік және жалпы біліктерін қалыптастыруға ықпал етеді. Сол себептен, ізденущ Н.Т. Сартаеваның философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қорғауға ұсынылған «Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы қоғам сұранысынан, заман талабынан туындаған бастауыш білім берудегі өзекті мәселеге бағытталған еңбек деп айтуды болады.

2. Диссертацияға қойылатын талап деңгейіндегі ғылыми нәтижелері.

Диссертациялық жұмыс тақырыбын зерттеу нәтижесінде диссидентант теориялық және практикалық маңызы бар бірқатар нәтижелерге қол жеткізген.

Бірінші нәтиже: бастауыш сыныптың оқу үдерісіндегі «зерттеу», «зерттеушілік іс-әрекет» және «зерттеушілік іс-әрекет мотивациясы» ұғымдарының мәні нақтыланған. Ғылыми еңбектерге теориялық талдау жасау арқылы аталған ұғымдарға оз тұжырымын ұсынған.

Екінші нәтиже: бастауыш оқу үдерісінде ақпараттық технологияны қолданудың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері айқындалған.

Үшінші нәтиже: ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып окушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастырудың күрылымдық-мазмұндық моделі жасалған.

Төртінші нәтиже: ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып окушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру мақсатында «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» пәні бойынша қолданылатын оқу-әдістемелік кешенниң (оқулық, жұмыс дәптері, мұғалімдерге арналған әдістемелік нұсқаулық) дидактикалық негіздері анықталып, әзірленген оқу-әдістемелік кешен бастауыш сыныптағы оқу үдерісіне енгізілген.

3. Ізденушінің диссертациясында тұжырымдалған әрбір нәтижесінің (ғылыми ережелер), тұжырымдары мен қорытындыларының негізделуі және шынайылық дәрежесі.

Н.Т. Сартаева диссертациялық жұмыс тақырыбын зерттеу барысында зерттеу мәселесіне қатысты ғылыми еңбектерді қарастыра отырып, «зерттеу», «зерттеушілік іс-әрекет», «мотив» және «мотивация» ұғымдарына шетелдік және отандық ғалымдардың ұсынған түсініктерін жинақтаған, бастауыш оқу үдерісінде ақпараттық технологияларды қолданудын психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін нақтыған. Бұл онын бірінші және екінші нәтижесінің негізделігі мен шынайылығын білдіреді.

Үшінші ғылыми нәтиженің негізделігі мен шынайылығы – ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып окушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастырудың күрылымдық-мазмұндық моделін жасауы. Модель жүйелілік, іс-әрекеттік, құзыреттілік, жеке тұлғалық, ізденістік тұғырларға және иерархиялық, зерттеуді окушының езі ұйымдастыруы, оқушы мен мұғалімнің ықпалдастыры, өнімділік, жеке және топтық рефлексияның үйлесімі, шынайылық, тәжірибелік, мәдениеттанымдық, ізденімпаздық ұстанымдарына негізделіп әзірленген.

Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып окушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру мақсатында «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» пәні бойынша қолданылатын оқу-әдістемелік кешенниң (оқулық, жұмыс дәптері, мұғалімдерге арналған әдістемелік нұсқаулық) дидактикалық негіздері анықталып, әзірленген оқу-әдістемелік кешен бастауыш сыныптағы оқу үдерісіне енгізілуі, сол арқылы зерттеу мақсатына кол жеткізуі төртінші нәтиженің негізділігі мен шынайылығын корсетеді.

4. Ізденуінің диссертациясында тұжырымдалған әрбір нәтижесінің (қағидасының), тұжырымдары мен қорытындыларының жақалық дәрежесі.

Зерттеу тақырыбына қатысты теориялық еңбектерді зерделеу нәтижесінде «зерттеу» және «зерттеушілік іс-әрекет» ұғымдарының мәні нақтылануы және «зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» ұғымы айқындалып негізделінуі, бастауыш мектептегі оқу үдерісінде зерттеушілік іс-әрекетті ұйымдастырудың және ақпараттық технологияны қолданудың психологиялық-

педагогикалық ерекшеліктерінің айқындалуы бірінші және екінші нәтиженің жаңалығының дәлелі бола алады.

Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру әдістемесінің құрылымдық-мазмұндық моделі оны қолданудың теориялық бастау көздерінің анықталуы арқылы теориялық түйіндердің жүйеленуімен жаңа әрі шынайы бола алады.

Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыруға бағытталған, бастауыш сынып оқушысының жас өрекшелігін ескере және ұлттық құндылықтарды дәріштей отырып әзірленген «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» атты пән бойынша қолданылатын оқу-әдістемелік кешеннің (окулық, жұмыс дәптері, мұғалімдерге арналған әдістемелік нұсқаулық) дидактикалық негіздері анықталып, әзірленген оқу-әдістемелік кешеннің бастауыш сыныптағы оқу үдерісіне енгізілуі оның жаңалығы деп санаймыз.

5. Алынған нәтижелердің ішкі бірлігінің бағалануы.

Нақты белгіленген диссертациялық жұмыстың мақсаты мен міндеттері зерттеу жұмысының әр болімінде, жасалған тұжырымдар мен қорытындылар, қорғауға ұсынылатын қағидалар қатарынан толық көрініс тапқан. Диссиденттың зерттеу тақырыбына қатысты еңбектерді теориялық талдау арқылы түйінді ұғымдардың мәнін қарастырып, сол арқылы оз тұжырымын жасауы, ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру әдістемесінің құрылымдық-мазмұндық моделін жасауы және осы модельде көрсетілген ұстанымдар мен тұғырды басшылыққа ала отырып, «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» атты пән бойынша қолданылатын оқу-әдістемелік кешен әзірлеуі оның қол жеткізген нәтижелерінің ішкі бірлігін көрсетеді.

6. Ізденушінің алған нәтижелерінің тиісті өзекті мәселені, теориялық немесе қолданбалы мішдетті шешуфе бағытталғандығы.

Диссертация авторының «Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» тақырыбындағы зерттеуінен қорытқан тұжырымдары бастауыш білім беру үдерісіне белгілі дәрежеде үлес косады деп есептейміз.

Зерттеу материалдарын, нәтижелері мен пайымдауларын жоғары және арнаулы педагогикалық оқу орындарында, бастауыш білім беретін мұғалімдердің біліктілігін арттыру және қайта даярлау институты мен жалпы орта білім беретін мектептердің білім беру үдерісінде пайдалануға болады деуге толық негіз бар.

7. Диссертациянын негізгі қағидасының, нәтижесінің тұжырымдары мен корытындыларының жариялануына растама.

Зерттеудің негізгі қағидалары мен тұжырымдары, нәтижелері, корытындылары автордың жарық көрген 25 еңбегінде көрініс тапқан. Оның ішінде 2 мақала – Scopus базасына енген шетелдік басылымда, 4 мақала ҚР БФМ Білім және Ғылым саласындагы бақылау комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда, 7 мақала – шетелдік халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарында, 1 мақала – ҚР ұйымдастырылған халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарында, 2 мақала – халықаралық ғылыми басылымда, 1 мақала – ведомствоаралық халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары жинағында, 1 мақала – республикалық ғылыми журналда, 1 – «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» пәні бойынша әзірленген Оқулық, Жұмыс дәптері, Мұгалімдерге арналған әдістемелік нұсқаулықтан тұратын оқу-әдістемелік кешен (қазақ, орыс тілдерінде), 1 – «Қазак тілі» пәнінен көрнекі демонстрациялық кестелер кешені.

8. Диссертация мазмұнындағы және рәсімделуіндегі кеткен кемшіліктер.

Сартаева Назгуль Ташкенбаевнаның 6D010200 – «Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін «Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» атты диссертациялық жұмысы жоғары дәрежеде орындалған. Сонымен қатар, диссертациялық жұмыстың мазмұны бойынша төмендегідей ұсыныстар мен кемшіліктер де кездеседі:

1. Бастауыш оқу үдерісіндегі ақпараттық технологияларды колданудың психологиялық ерекшеліктерін нақтылауда, оның мотивацияны арттырудагы ықпалы теренірек айтылғаны жөн болар еді.

2. Кейбір тәжірибелер нәтижесін талдап, тұжырымдағанда сөйлемдер құрылымы қурделі болып келген.

Бұл көрсетілген ескертпелер ізденушінің диссертациялық жұмыс нәтижелерінің теориялық және практикалық құндылығына нұксан келтірмейді.

9. Диссертацияның ҚР БФМ БГСБК «Ғылыми дәрежелер беру Ережелерінің» талаптарына сәйкестігі.

Жұмыс нәтижесінде алынған түйіндердің ішкі бірлігі сақталған, ғылыми-теориялық, әдістемелік ой-тұжырымдар бірін-бірі толықтыра, сабактастырыла баяндалған. Алынған нәтижелер қойылған болжамдарды растап, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін шешуге бағытталған.

Диссертациялық жұмыста қол жеткізғен негізгі тұжырымдары мен қағидалары мазмұндалған ғылыми мақалалары шетелдік импакт-факторы бар ғылыми басылымдарда, халықаралық ғылыми-теориялық және Республикалық ғылыми-практикалық конференция жинақтарында жарияланған.

Сартаева Назгуль Ташкенбаевнаң 6D010200 – «Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынған «Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» атты диссертациялық жұмысы аяқталған, дербес орындалған ғылыми жұмыс болып саналады. Зерттеудің көкейтестілігі, ғылыми жаңалығы, қорытындының шынайылығы, теориялық және практикалық мәнділігін ескере келе, диссертация КР БФМ БФСБК талаптарына сәйкес әзірленген және Сартаева Назгуль Ташкенбаевна 6D010200 – «Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты.

**Е.А. Бекетов атындағы
Қарағанды мемлекеттік университетінің
профессоры, доцент, ХАА академигі,
педагогика ғылымдарының
докторы**

 Г.О. Тажигулова

